

متن پرسش

سلام: در جواب یکی از سوال کنندگان این برداشت را کردم اگر غلط است اصلاح کنید: یک سلسه عللی باعث صدور فعل از انسان می شود، یکی از این علت ها اراده انسان است که تا نباشد فعل انجام نمی شود ولی فقط اراده انسان در صدور فعل از جوارح او نقش ندارد بلکه چیز های دیگری هم هست مانند خواست خدا - شرایط محیط - ترس - وسواس - و... که ارده انسان در کنار همه این ها است و کامل می کند علل را برای صدور فعل از جوارح او، پس نه فقط ارده محض انسانی است که باعث صدور فعل است (لا تفویض) و نه فقط چیزهای دیگری است که باعث صدور فعل انسانی می شود به طوری که بگوییم اراده انسانی اصلا دخیل نیست (لا جبر) بلکه هم ارده هم چیزهای دیگر هست که ارده انسانی کامل کننده علت های دیگر همچنان که خودش یکی از علت هاست در کنار سایر علل؛ و این معنای (بل امر بین امرین) است. ۱. این صحبت های بالا درست است؟ ۲. یعنی می شود گفت در قتل ظالمانه یک فرد، هم خدا دخیل است هم شرایط هم اراده قاتل؟ خدا چرا؟ ۳. اگر این متن بالا درست است پس چرا انسان تماما به کارش معذب می شود؟ انسان اراده اش یکی از علت هاست نه تمام علت اراده باشد. پس انسان باید به اندازه دخالت اراده اش که در کنار سایر علت ها است عذاب شود؟ ممنونم از شما استاد عزیزم.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: عنایت دارید همان طور که مرحوم شهید مطهری متذکر می شوند اراده‌ی انسان، آخرین حلقه از سلسله عللی است که موجب تحقق فعل می شود و لذا تا انسان اراده نکند آن فعل انجام نمی گیرد و از این جهت انسان مسئول آن افعال خواهد بود. موفق باشید